

Bilhassa şöhretini yaptığı yıllarda, Türk toplumunun içinde bulunduğu çalkantılar ve çağdaşları olan diğer şairlerin kattıkları siyasî-fikrî akımlar göz önüne alınırsa, onun bu tarafı daha da dikkati çeker. Bunun yanı sıra dinî duygulara da ilgisiz kalmıştır. İlk şiirleri arasında "Allahüekber" gibi dinî, "Perî-i Hürriyet" gibi fikrî ve "Bayrak" gibi millî motiflerden hareket eden üç şiirini de sağlığında çıkan kitaplarına almamıştır. Ancak onun sembolizm yoluyla bir çeşit mistisizme yaklaşmış olduğu söylenebilir. Fransız sembolist şairi Mallarmé'den naklederek benimsediği kanaatlerine göre, şekilleri ve maddeyi tasvir eden realizmin değil, edebî olan ide ve duyguların tebcili, şairlerin insanlar arasında "ruhanî" ve "lâdinî" mutasavvıflar" zümresi teşkil ettiği, günlük dilin ancak "kudsî" bir istihâleden geçerek şiir dili haline gelebileceği gibi düşünceler, şiirin âdeti din yerine kaim olduğu hükümünü verdirir. Şiiri "resullerin sözleri" olarak telakkisi, yahut "Yollar" şiirindeki mâbed motifleri de bu duygunun mahsulleridir.

Eserleri. Şiirler: *Göl Saatleri* (İstanbul 1921); *Piyâle* (İstanbul 1926). Birkaç defa yayımlanan şiirleri son olarak, *Bütün Şiirleri (Piyâle, Göl Saatleri, Diğer Şiirleri)* adıyla İnci Enginün-Zeynep Keriman tarafından yayımlanmıştır (İstanbul 1987). **Nesirler:** *Bize Göre* (İstanbul 1928); *Gurebâhâne-i Laklakan* (İstanbul 1928); *Frankfurt Seyahatnamesi* (İstanbul 1933). Nesirlerinin tamamı Mehmet Kaplan tarafından *Bize Göre/Gurabahane-i Laklakan/Frankfurt Seyahatnamesi* (İstanbul 1969) adıyla yayımlanmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Yakup Kadri Karaosmanoğlu, *Ahmed Haşim*, İstanbul 1934; İbnülemin, *Son Asır Türk Şairleri*, I, 582-583; Şerif Hulusî, *Ahmed Haşim, Hayatı ve Seçme Şiirleri*, İstanbul 1947; Yaşar Nabi, *Ahmet Haşim, Hayatı, Sanatı, Eserleri*, İstanbul 1954; Rifat Necdet Evrimir, *Ahmed Haşim*, İstanbul 1959; Abdülhak Şinasi Hisar, *Ahmed Haşim, Şiiri ve Hayatı*, İstanbul 1963; Asım Bezirci, *Ahmet Haşim*, İstanbul 1979; Akyüz, *Modern Türk Edebiyatı*, s. 146-149; a.mlf., *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi* (1860-1923), İstanbul 1986, s. 596-607; M. Kaya Bilgegil, "Ahmed Hâşim'e Dâir Bâzı Vesikalar", *Yakın Çağ Türk Kültür ve Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*, II, Erzurum 1980, s. 483-494; *Doğumunun Yüzüncü Yılında Ahmet Haşim* [armağan], Ankara 1987; Nihad M. Çetin, "Ahmed Haşim'in Kaynakları Hakkında Bir Deneme", *TM, XI* (1954), s. 183-212.

M. ORHAN OKAY

AHMED el-HÂŞİMİ

(أحمد الهاشمي)

Ahmed b. İbrâhîm b. Mustafâ
es-Seyyid el-Hâşimî
(1878-1943)

Mısırlı edip, yazar ve eğitimci.

Kahire'de doğdu. Aklî ve naklî ilimleri tahsil ettiği Ezher Üniversitesi'nde Muhammed b. Muhammed el-Enyâbî, Cemâleddîn-i Efgânî, Abdülkâdir b. Mustafa er-Râfîî ve Muhammed Abduh gibi meşhur âlimlerden ders aldı. Mezun olduktan sonra Kahire'deki yerli ve yabancı okullarda uzun süre öğretmenlik, idarecilik ve müfettişlik yaptı. Hz. Hüseyin vasıtası ile soyu Hz. Peygamber'e ulaştığı için "seyyid" unvanı ile tanınan Ahmed el-Hâşimî Kahire'de vefat etti.

Ahmed el-Hâşimî, dil ve edebiyatla ilgili ders kitaplarında ve okullardaki eğitim tarzında gördüğü noksanlıkları telâfi etmek ve müslüman bir nesil yetiştirmek için büyük gayretler sarfetmiştir. Onun dil, edebiyat ve dinî konulardaki başlıca eserleri şunlardır:

1. *Cevâhirü'l-edeb fî şinâ'ati (edebiyât ve inşâ'i) luğatî'l-'Arab*. Câhiliye devrinden 1319 (1901) yılına kadar muhtelif şair ve nâsirlerden seçtiği edebî parçaları ihtiva eden ve pek çok defa basılan bu iki ciltlik antolojinin on dokuzuncu baskısı Kahire'de yapılmıştır (1381/1962). 2. *Üslûbül-hakîm fî menheci'l-inşâ'î'l-kavîm*. Dinî, edebî, felsefî ve tarihî 117 kısa makaleden meydana gelen eser, daha sonra 179 makale ilâvesiyle ve *Divânül-inşâ' ev Üslûbül-hakîm fî menheci'l-inşâ'î'l-kavîm* adıyla yeniden defalarca yayımlanmıştır (msl. 7. bs., Kahire 1348/1929). 3. *Mîzânü'z-zehab fî şinâ'ati şî'ri'l-'Arab*. Aruz, kafiye ve şiire dair olan eser Kahire'de on dördüncü defa basılmıştır (1382/1963). 4. *el-Kavâ'idül-esâsiyye li'l-luğatî'l-'Arabiyye*. İbn Mâlik'in *El-fiyye*'si ile onun belli başlı şerhleri esas alınarak yazılmış gramer hakkındaki bu derli toplu kitap Kahire'de basılmıştır (1354/1935). 5. *İnşâ'ül-mükâtebatî'l-'aşriyye ve'l-murâselâtî'l-'Arabiyye*. Çeşitli konulara dair mektup ve yazışma örnekleri ihtiva eden bu kitabın altıncı baskısı Kahire'de yapılmıştır (1377/1958). 6. *Cevâhirül-belâğa*. Bugüne kadar pek çok defa basılan meânî, bedî ve beyana dair bu eserin ikinci baskısı Kahire'de yapılmıştır (1323/1905). 7. *el-Müfredül-'alem fî resmî'l-*

Ahmed
el-Hâşimî

kalem. Hemze, vav ve yâ harflerinin yazılışına ve birbirlerine kalbedilmesine da irdir. 8. *Muhtârül-eḥdîsi'n-nebeviyye ve'l-hikemi'l-Muhammediyye*. *Kütüb-i Sitte, el-Muvaṭṭa', el-Câmi'u's-şâgîr, el-Câmi'u'l-kebir, et-Terğîb ve't-terhîb* ile diğer muteber hadis kitaplarından seçilen ve ilk harflerine göre alfabetik olarak sıralanan iki bin kadar hadisi ihtiva eder. Eser Ali Fikri Yavuz ile Abdullah Aydın (İstanbul 1964), Ahmet Balcı (Ankara 1965) ve Abdülkadir Akçiçek (İstanbul 1967) tarafından Türkçe'ye tercüme edilmiştir. 9. *es-Sa'âdetül-ebediyye fî'd-diyâneti'l-(eş-şer'atî'l) İslâmiyye*. Müellifin İslâmî konulara dair muhtelif makalelerini ihtiva etmektedir. 10. *es-Sihru'l-ḥaldî fî'l-hikemi ve'l-emşâl*. Son dört eseri Kahire'de birçok defa yayımlanmışsa da tarihleri tesbit edilememiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Ahmed el-Hâşimî, *Divânül-inşâ' ev üslûbül-hakîm fî menheci'l-inşâ'î'l-kavîm*, Kahire 1348/1929, Mukaddime; Serkis, *Mu'cem*, II, 1887-1888; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mu'ellifin*, I, 143; Ziriklî, *el-A'lam* (Fethullah), I, 90.

HULUSİ KILIÇ

AHMED HİKMET MÜFTÜOĞLU

(bk. MÜFTÜOĞLU AHMED HİKMET).

AHMED HİLMİ, Şehbenderzâde

(bk. ŞEBBENDERZÂDE AHMED HİLMİ).

AHMED HİLMİ EFENDİ

(ö. 1888)

Türk hukuk âlimi,
Mecelle Cemiyeti âzası.

Kastamonuludur. Meslekî hayatına Kazasker Zeynelâbidin Efendi'nin çocuklarına muallimlik yaparak başladı. 1859'da Galata, 1866'da da Sofya mol-